
SZÁMVEVŐI JELENTÉS

az energiagazdálkodást érintő állami és önkormányzati intézkedések, kiemelten az energiaracionalizálást célzó támogatások hatásának ellenőrzéséről

Hajdúszoboszló Város Önkormányzatnál

BEVEZETÉS

Az Állami Számvevőszék 2009. évi ellenőrzési terve alapján végzi az energiagazdálkodást érintő állami és önkormányzati intézkedések hatásának ellenőrzését. Ennek keretében vizsgáljuk az energiaracionalizálást szolgáló állami intézkedések feltételrendszerének kiépítését és megalapozottságát, az energiapolitikai célkitűzések és az uniós követelmények összhangját, a kialakított támogatási rendszer működtetését, továbbá az önkormányzatok energiagazdálkodással, energiaracionalizálással összefüggő feladatainak teljesítését.

Az ellenőrzésre az Állami Számvevőszék 3. Önkormányzati és Területi Ellenőrzési Igazgatóság V-3014-018/2009. számú (témaszám: 951.) vizsgálati programjában foglaltak alapján került sor. Az ellenőrzés jogszabályi alapját az Állami Számvevőszékről szóló 1989. évi XXXVIII. törvény 2. § (3), (5)-(6) bekezdései, valamint a 16. § (1) bekezdése képezi.

Az ellenőrzés célja: annak értékelése volt, hogy az energiafelhasználás racionalizálása, csökkentése érdekében megtett állami és önkormányzati intézkedések eredményesen és hatékonyan járultak-e hozzá a magyar energiapolitikai célkitűzések megvalósításához, az EU által elvárt követelmények teljesítéséhez. Ennek keretében értékelésre került:

- az önkormányzatok energiagazdálkodásának, a helyi energiaellátás megszervezésében betöltött szerepének illeszkedése a hazai energiapolitikai célkitűzésekhez;
- a feladat ellátására rendelkezésre álló források felhasználásának eredményessége és hatékonysága;
- az energiaracionalizálást szolgáló önkormányzati intézkedések végrehajtásának eredményessége és hatékonysága, hozzájárulása a helyi és központi energiapolitikai célkitűzések megvalósításához.

Az ellenőrzött időszak: a 2004-2009. közötti évek, kitekintéssel az ellenőrzött időszakban megvalósult (befejeződött), korábban indult programokra, valamint a vizsgálat befejezéséig tartó időszak releváns folyamataira.

Az ellenőrzés típusa: rendszerellenőrzés

A helyszíni vizsgálat időszaka: 2009. december 1 – 2009. december 18.

Hajdúszoboszló város lakosainak száma 2009. január 1-jén 23 806 fő volt. A 2006. évi önkormányzati választást követően az Önkormányzat 18 tagú Képviselő-testület munkáját nyolc állandó bizottság segítette. A helyi önkormányzat mellett a 2006. évi önkormányzati választásokat követően egy¹ kisebbségi önkormányzat működött. A polgármester az 1994. évi önkormányzati képviselő és polgármester választás óta tölti be tisztségét, a jegyző személye az 1991. év óta nem változott.

Az Önkormányzat feladatainak végrehajtása érdekében a 2009. évben 19 költségvetési intézményt működtetett, amelyekből 14 önállóan gazdálkodott. A feladatok ellátásában részt vett három többségi önkormányzati tulajdonú Gazdasági társaság, az Önkormányzatnak alapítványa nem volt.

A vizsgált időszakban az intézményhálózat nem változott, az energiafelhasználást befolyásoló intézménybővítés 2006. évben a Polgármesteri hivatalban volt, amely 180 m² alapterület növekedést jelentett. A 2006. évben a Bocskai István Szakiskola 2394 m² tanműhely céljára bérelt területet visszaadott a bérbeadónak, és mivel ez a bérlemény fűtetlen épület volt, a használt alapterület csökkenése a fűtési energiafelhasználást nem befolyásolta, a villamosenergia felhasználásra azonban hatással volt. Az Önkormányzat egy oktatási célt szolgáló épületének energiafelhasználásra vonatkozó mennyiségi adatait nem tudta kimutatni a vizsgált időszak 2004., 2005. éveire. A 2006., 2007., 2008. években ez az épület nem vett részt az önkormányzati feladatok ellátásában, a 2009. július hónaptól pedig a Högyes Endre Gimnázium – komplex felújítása miatt – vette birtokba az épületet, a változás a 2009. évi fűtött légtér és megvilágított alapterületre, illetve az elektromos- és fűtési energia felhasználásra csökkenő hatással van.

Az Önkormányzat költségvetési kiadása a 2004. évben 5 578 764 ezer Ft, ebből a felhalmozási kiadás 1 592 876 ezer Ft, a működési kiadás 3 985 888 ezer Ft, az összes energia kiadás 153 059 ezer Ft volt. Az Önkormányzat költségvetési kiadása a 2009. évben 5 964 821 ezer Ft, ebből a felhalmozási kiadás 910 081 ezer Ft, a működési kiadás 4 992 871 ezer Ft, az összes energia kiadás 261 906 ezer Ft volt, ez az összes működési kiadás 5,2%-a.

A településen az elektromos hálózat teljes mértékben kiépült, a 2004. évi közvilágítás korszerűsítés, és a 2005., 2006., 2009. évi közvilágítás bővítés eredményeként a közvilágítást energiatakarékos világítótestek biztosítják. A településen a hőenergia ellátására a földgázelosztó hálózat van kiépítve. Az Önkormányzat intézményeiben a térfűtést – kettő intézmény kivételével, ahol távfűtést alkalmaznak – gázenergiával biztosították. A városban iparosított technológiával 42 lakótömb, összesen 1660 lakás épült, a távhőszolgáltatásba 1215 lakás (29 lakótömb) van bekapcsolva. Megújuló energiaforrás alkalmazása az Önkormányzatnál kiemelt energiapolitikai célkitűzés, amelynek realizálása a

¹ Cigány kisebbségi önkormányzat.

hévíz kutak kísérőgázának hasznosítását célzó projekt megvalósításában és a geotermikus erőmű létesítésében való részvétellel 2008., 2009. években megkezdődött.

I. ÖSSZEGZŐ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Az **Önkormányzat energiaracionalizálást szolgáló intézkedései** eredményesen és hatékonyan járulnak hozzá a magyar energiapolitikai célkitűzések megvalósításához, mivel a Képviselő-testület döntött a geotermikus megújuló energia felhasználásáról, amelynek megvalósítása a településen elkezdődött. Az Önkormányzat geotermikus megújuló energia létrehozásával várhatóan hozzájárul az EU által elvárt követelmények – az EU 2006/32/EK irányelve szerinti évi 1,0%-os energia-megtakarítás – teljesítéséhez. Az Önkormányzat energiagazdálkodása illeszkedik a hazai energiapolitikai célkitűzésekhez.

A Kormány 1999. évi Cselekvési Program² 5., 13., és 14. pontjában meghatározott célkitűzések önkormányzati szinten teljesültek. A vizsgált időszakban az Önkormányzat energiagazdálkodása javult, a közvilágítást a 2004. évben korszerűsítette, valamint a megújuló geotermikus energiaforrás hasznosítását a vizsgált időszak alatt megkezdte. A 2008. évi Cselekvési Tervben³ foglaltak teljesítése folyamatosan történik, a 40/2008. (IV. 17.) OGY határozatban és a 2148/2008. (X. 31.) Korm. határozatban megfogalmazott központi energiapolitikai célkitűzések közül a tervezett épületrekonstrukciókkal az önkormányzati intézmények fajlagos energiafelhasználása tovább csökkenhet. A geotermikus energia ipari- és kereskedelmi célú hasznosításával javulhat a település szintű megújuló energiaelhasználás összes energiafelhasználáson belüli aránya.

Az Önkormányzat a **helyi energiapolitikai elképzeléseket** egységesen, átfogó jelleggel nem határozta meg, az energiagazdálkodás egyes elemei, az ezekhez kapcsolódó feladatok rendeleteiben, illetve egyedi döntéseiben jelentek meg. Az Önkormányzat a település energiaszolgáltatásában, kiemelten a közvilágításban való közreműködését az SzMSz mellékletében a kötelező feladatok között határozta meg, amely az önkormányzati közvilágítási berendezések létesítését és üzemeltetését jelentette. Az energiagazdálkodással kapcsolatos konkrét feladatokat a környezetvédelmi programban fogalmazta meg. A Képviselő-testület a távhőszolgáltatás helyi szabályait-, és az iparosított technológiával készült épületekben élők energiaracionalizálási beruházási támogatását rendeletben szabályozta. Az Önkormányzat a hévíz kutak kísérőgázának hasznosítását célzó projekt megvalósításában való részvételével és a geotermikus erőmű létesítésében való közreműködésével hozzájárult a településen egyéb, az önkormányzati szférán kívüli energiaracionalizálási konstrukciók megvalósításához.

A Polgármesteri hivatalban az energiagazdálkodással kapcsolatos feladatok **szervezeti kereteit** nem alakították ki. Az energiagazdálkodást érintő feladatokat egyéb munkafeladattal megbízott köztisztviselők kapcsolt munkaköri fel-

² A Cselekvési Program a 1107/1999. (X. 8) Korm. határozat melléklete.

³ A Kormány Magyarország Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Tervét a 2019/2008. (II. 23.) számú határozatával fogadta el.

adatként végezték, azonban az nem terjedt ki az önkormányzati szintű energia felhasználásra, annak mérésére, ellenőrzésére. Az Önkormányzat pályázati támogatással, kettő önkormányzati intézményre vonatkozóan végeztetett energiaauditot, amely megállapította, hogy az intézményekben takarékos a villamos- és fűtési energia felhasználás. Az energia audit mindkét költségvetési szervre vonatkozóan rövid- és középtávú javaslatokat fogalmazott meg, amelyek hasznosítására az Önkormányzat nem intézkedett. Az Önkormányzat nem működtette az energiagazdálkodás információs és monitoring rendszerét, és a jogszabályban előírt éves energia adatszolgáltatási kötelezettségének nem tett eleget.

A vizsgált időszakban a képviselő-testület döntései alapján 2004 évben **közvilágítás korszerűsítést**, a 2005., 2006., 2009. években közvilágítás bővítést hajtottak végre. A 2004. évi világításkorszerűsítés szerződés megkötésénél érvényesültek a gazdaságossági szempontok, mivel az Önkormányzat vizsgálta a közvilágítás korszerűsítésének, a költségekkel való takarékoságnak a lehetőségeit, intézkedéseket tett a költségtakarékosság, korszerűsítés érdekében, a vállalkozási szerződés megkötése versenyeljárás útján történt.

Az Önkormányzat eredményesen gondoskodott a **közvilágítási feladat** ellátásáról, mivel a vizsgált időszakban egyedi közüzemi szerződést kötött a közvilágítási szolgáltatások ellátására, a közvilágítási közüzemi szerződés megkötésénél érvényesítette az Önkormányzat érdekeit, a gazdaságossági szempontokat. A szerződésben foglalt műszaki paramétereknek megfelelően működtette az eszközöket és biztosította rendszeres karbantartásukat, és kialakította a fogyasztói panaszok kivizsgálásának, a tett intézkedések ellenőrzésének rendjét.

A vizsgált időszakban folyamatosan csökkent az önkormányzati költségvetési szervek **térfűtésére** igénybevett fűtési energia mennyisége, az Önkormányzat által tett egyéb energiafelhasználást csökkentő intézkedések hatására. Az Önkormányzat részben gondoskodott eredményesen a költségvetési szervek térfűtésének biztosításáról, mert biztosította az önkormányzati intézmények épületeinek térfűtését távfűtéssel, és földgáz igénybevételére vonatkozó szerződéses szolgáltatással, megtette a szükséges intézkedéseket az üzemzavarok elhárítására, a berendezések működtetésére és karbantartására, valamint a fűtött légtérre jutó energia felhasználás a vizsgált időszakban 25%-kal csökkent, azonban nem működtetett monitoring rendszert a fűtési rendszer adatainak kontrolljára.

Az Önkormányzat részben gondoskodott eredményesen a költségvetési szervek **villamosenergia** szükségletének biztosításáról, mert kötött szerződést a villamosenergia vételezésére, megtette a szükséges intézkedést az üzemzavarok elhárítására, a berendezések működtetésére és karbantartására, az egy m² megvilágított alapterülethez, és a bekövetkezett alapterület változáshoz viszonyítva csökkent a villamosenergia felhasználása, (ez a mutató a vizsgált időszakban 0,23 GJ-ról, 0,17 GJ-ra, azaz 73%-ra mérséklődött), azonban az Önkormányzat a vizsgált időszakban nem működtetett ellenőrzési rendszert a villamosenergia felhasználásának kontrolljára, nem mutatta ki a villamosenergia árváltozásának a kiadásokra gyakorolt hatását.

A Képviselő-testület a 2009. évben döntött geotermikus erőmű építéséről, amelyet az Önkormányzat egy Gazdasági társasággal közösen kíván megépíteni, a geotermikus hőenergia felhasználásával a városháza és egy általános iskola fűtését tervezi megvalósítani, csökkentve ezzel a földgáz felhasználást.

Az Önkormányzat **összességében eredményesen látta el** az energiaracionalizálással és megtakarítással kapcsolatos feladatait, mert az intézkedések az áremelkedés növekedési üteme alatti növekedést eredményeztek, teljesültek az Önkormányzat által kitűzött energiapolitikai célok, csökkent az energiafelhasználás és a kibocsátott káros anyag mennyisége. Az Önkormányzat közreműködik a megújuló energiaforrások hasznosítását célzó projekt megvalósításában, de megújuló energiaforrást a vizsgált időszakban nem használt fel. Megvalósul a környezetvédelmi programban előirányzott energia hatékony és energiafelhasználást csökkentő technológiák, alternatív energiaforrások támogatása az Önkormányzatnak a hévíz kutak kísérőgázának hasznosítását célzó projekt- és a geotermikus erőmű létesítésében való közreműködésével. Hiányosság azonban, hogy az Önkormányzatnál nem értékelték a közvilágításra-, az intézményi világításra-, valamint a gázfelhasználásra fordított kiadások alakulását befolyásoló tényezőket, nem vizsgálták a változások okait, az árváltozások költségvetési kiadásokra gyakorolt hatását nem értékelték.

A vizsgált időszakban összességében **hatékonyak voltak** az Önkormányzat energiaracionalizálást és megtakarítást szolgáló intézkedései, mivel 27%-kal csökkent az egységnyi megvilágított alapterületre jutó villamosenergia felhasználás, 16%-kal csökkent az egy közvilágítási lámpahelyre jutó villamosenergia felhasználás és 15%-kal csökkent az egységnyi fűtött léghőméterre jutó energia felhasználása.

A helyszíni ellenőrzés megállapításainak hasznosítása mellett **javasoljuk**:

a polgármesternek

a jogszabályi előírások maradéktalan betartása érdekében

1. kezdeményezze, hogy a számvevői jelentésben foglaltakat a Képviselő-testület tárgyalja meg.

a jegyzőnek

a jogszabályi előírások maradéktalan betartása érdekében

1. teljesítse az Stt. 8. (1) és 11. § (1) bekezdésben foglaltak szerint a 300/2007. (XI. 19.) Korm. rendelettel, valamint a 265/2008. (XI. 6.) Korm. rendelet 1. számú mellékletében előírt – 1335/a Energiafelhasználási beszámoló alapján – 2009. évi energia adatszolgáltatási kötelezettséget;

a munka színvonalának javítása érdekében

2. biztosítsa a közvilágítási-, valamint az intézményi energiafelhasználások mérésének, ellenőrzésének szervezeti, személyi feltételeit;
-

3. alakítsa ki és működtesse a költségvetési szervek energiagazdálkodásának információs és monitoring rendszerét;
4. intézkedjen, hogy az önkormányzati költségvetési szervek elektromos-, gáz- és a távfűtőanyag energiafelhasználásáról vezessenek mennyiségi és értékbeli analitikus nyilvántartásokat;
5. gondoskodjon, hogy mutassák ki a közvilágítási, valamint az intézményi gáz-, illetve a villamosenergia árak változásának a kiadásokra gyakorolt hatását, a kiadások alakulását befolyásoló tényezőket, vizsgálják meg a változások okait; ezek alapján készítsenek éves energijelentést.